

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา และค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งนำแนวคิดเชิงทฤษฎีต่างๆ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับอาชีวศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจและพฤติกรรม และทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของ Reeder (1971) มาประยุกต์ร่วมกับเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,147 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการเลือกตัวอย่างแบบสองขั้นตอน และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยให้นักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูลเอง

สำหรับตัวแปรในการศึกษานี้ประกอบด้วยตัวแปรตาม คือ ความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา และตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัว ซึ่งอยู่ภายใต้ปัจจัย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางประชากร ประกอบด้วยตัวแปรเพศ ลำดับที่การเป็นบุตร และจำนวนพี่น้องในครอบครัว ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว ประกอบด้วยตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา และระดับการศึกษาของมารดา และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ความสนใจในวิชาชีพ ความรู้เกี่ยวกับอาชีวศึกษา ทัศนคติเกี่ยวกับอาชีวศึกษา และการรู้จักโครงการ “คนพันธุ์อา”

อย่างไรก็ดี การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่า จำนวนตัวอย่าง 1,147 คน ในวันเก็บข้อมูล มีนักเรียนลาออกและขาดเรียน ทำให้ได้แบบสอบถามกลับคืน 1,094 ชุด ในจำนวนนี้มีผู้ไม่ต้องการศึกษาต่อในระดับใดๆ จำนวน 40 คน และที่ความต้องการศึกษาต่อแต่ไม่แน่ใจว่าจะเลือกสาขาใด 150 คน จึงเหลือกลุ่มตัวอย่างสำหรับวิเคราะห์หาความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาหรือไม่ต้องการเพียง 904 คน เท่านั้น โดยจะใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งนำเสนอด้วยการแจกแจงความถี่ อัตราร้อยละ หรือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดตามระดับการวัดของตัวแปร และใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งนำเสนอด้วยการแจกแจงความถี่และอัตราร้อยละ สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาซึ่งนำเสนอด้วย การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาค

แบบง่าย แบบพหุ และแบบพหุขั้นต่อนั้น จะเป็นการวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 722 คน ที่มีข้อมูลครบถ้วนทุกตัวแปรเท่านั้น โดยสามารถสรุปผลของการศึกษาและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 904 คน พบว่าเป็นเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เป็นบุตรในลำดับอื่นๆ ที่ไม่ใช่บุตรคนแรกหรือบุตรคนเดียวมากที่สุด และมีจำนวนพี่น้องในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 1 คน (หรือแต่ละครอบครัวมีบุตรโดยเฉลี่ยประมาณ 2 คน) สำหรับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ รายได้ของบิดามารดา รวมกันต่อเดือนส่วนใหญ่ไม่เกิน 10,001 บาท ส่วนระดับการศึกษาของบิดาและมารดาของกลุ่มตัวอย่างต่างก็อยู่ในระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่า เป็นสัดส่วนสูงสุด สำหรับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ย (GPA) ประมาณ 2.75 ในจำนวนกรณีตัวอย่าง 1 คน จะมีเพื่อนที่ต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาโดยเฉลี่ยประมาณ 4 คน ซึ่งครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา มากกว่าไม่ต้องการให้ศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา อย่างไรก็ตามก็ดี กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีความสนใจในวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้เกี่ยวกับอาชีวศึกษาค่อนข้างน้อย แต่มีทัศนคติค่อนข้างดีต่ออาชีวศึกษา และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่รู้จักโครงการ “คนพันธุ์อา”

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา

กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษามีสัดส่วนใกล้เคียงกันมาก (ร้อยละ 49.2 เปรียบเทียบกับร้อยละ 50.8) สำหรับเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา คือ ผู้ปกครองต้องการให้เรียนอาชีวศึกษา เป็นสัดส่วนสูงสุด รองลงไปคือ เมื่อเรียนจบแล้วหางานทำง่าย และสนใจหรือชอบเรียนทางวิชาชีพ เป็นต้น ส่วนเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา โดยทั่วไปจะกลับตรงกันข้าม คือ ผู้ปกครองไม่ต้องการให้เรียนอาชีวศึกษา เป็นสัดส่วนสูงสุด รองลงไปคือ อยากเรียนไปถึงระดับมหาวิทยาลัยโดยไม่ต้องเสียเวลาออกไปทำงาน และไม่สนใจหรือไม่ชอบเรียนทางวิชาชีพ เป็นต้น

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในระดับสองตัวแปรด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ทวิภาคแบบง่าย พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ความสนใจในวิชาชีพ และทัศนคติเกี่ยวกับอาชีวศึกษา โดยมีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ นักเรียนเพศชาย มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำกว่า มีเพื่อนที่ต้องการศึกษาต่ออาชีวศึกษาเป็นจำนวนมากกว่า ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้ศึกษาต่ออาชีวศึกษา มีความสนใจในวิชาชีพมากกว่า และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีวศึกษามากกว่า มีโอกาสที่จะต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษามากกว่านักเรียนเพศหญิง มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่า มีเพื่อนที่ต้องการศึกษาต่ออาชีวศึกษาเป็นจำนวนน้อยกว่า ไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้ศึกษาต่ออาชีวศึกษา มีความสนใจในวิชาชีพน้อยกว่า และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีวศึกษาน้อยกว่า ขณะที่ตัวแปร จำนวนพี่น้องในครอบครัว และการรู้จักโครงการ "คนพันธุ์อา" จะมีทิศทางตรงกันข้ามกับสมมติฐาน กล่าวคือ นักเรียนที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัวมากกว่า และรู้จักโครงการ "คนพันธุ์อา" มีโอกาสที่จะต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาน้อยกว่านักเรียนที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัวน้อยกว่า และไม่รู้จักโครงการ "คนพันธุ์อา" สำหรับตัวแปร ลำดับที่การเป็นบุตรฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา และระดับการศึกษาของมารดา ไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา

เมื่อนำตัวแปรอิสระทั้ง 13 ตัว มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในระดับหลายตัวแปรด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาคแบบพหุ พบว่า สามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 81.7 (ค่า $R^2 = 0.817$) โดยตัวแปรที่ยังคงมีอิทธิพลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้ว ซึ่งความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐาน และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ความสนใจในวิชาชีพ และทัศนคติเกี่ยวกับอาชีวศึกษา สำหรับ การรู้จัก โครงการ "คนพันธุ์อา" ยังคงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสมมติฐานและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน ตัวแปรเพศ จำนวนพี่น้องในครอบครัว ที่ต่างก็สัมพันธ์กับความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา ที่พบในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาคแบบง่ายนั้น กล่าวได้น่าจะเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลจากตัวแปรอื่น เพราะไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาคแบบพหุ เช่นเดียวกับตัวแปร

ลำดับที่การเป็นบุตร สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา และระดับการศึกษาของมารดา ที่ยังคงไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาเช่นเดียวกัน

และเมื่อนำตัวแปรอิสระทั้ง 13 ตัวดังกล่าวมาวิเคราะห์ด้วยการถดถอยโลจิสติกทวิภาคแบบพหุขั้นตอน พบว่า ตัวแปรทั้งหมด 6 ตัวเดิม สามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 80.6 (ค่า $R^2 = 0.806$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเรียงลำดับความสามารถของตัวแปรในการอธิบายการแปรผันของความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้ศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา ความสนใจในวิชาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาน้อยกว่า อิทธิพลจากการมีกลุ่มเพื่อนที่ศึกษาต่ออาชีวศึกษา การรู้จักโครงการ "คนพันธุ์อา" และทัศนคติที่ดีกว่าเกี่ยวกับอาชีวศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการและไม่ต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษานั้น มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาจะเห็นว่า เมื่อเรียนจบแล้วหางานทำง่าย แสดงว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างนี้น่าจะเล็งเห็นโอกาสที่จะได้มีงานทำมาก หลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาแล้ว ดังนั้น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยด้านอาชีวศึกษาในพื้นที่ ตลอดจนโรงเรียนและครูแนะแนว ควรร่วมมือกันประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่า และโอกาสในการมีงานทำที่ดี ก้าวหน้า และมั่นคงจากการเรียนอาชีวศึกษา โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง ที่ยังเลือกเรียนอาชีวศึกษาน้อย ก็ควรแนะแนวด้วยการเรียนอาชีวศึกษาสามารถต่อยอดไปจนถึงขั้นอุดมศึกษา ทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาได้

ผลการศึกษาายังพบว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีส่วนเป็นอย่างมากในการสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนอาชีวศึกษา ผู้เกี่ยวข้องจึงควรเร่งแนะแนวทางหรือจัดโครงการรณรงค์ต่างๆ เพื่อให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเห็นถึงการมีอาชีพที่ดี มีเกียรติ มีความภาคภูมิใจ และรายได้ดี หลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาของนักเรียนแล้ว โดยที่แนวทางหรือโครงการนั้นจะต้องเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้การเรียนในระดับอาชีวศึกษา

มีคุณภาพสูง เน้นความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น และแสดงให้เห็นว่าอาชีวศึกษามีความสำคัญ ต่อการพัฒนาประเทศ เป็นที่ยอมรับและยกย่องในสังคมได้ทัดเทียมกับการศึกษาในสายอื่น ซึ่งเท่ากับ เป็นการสร้างเสริมทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษาให้กับสังคมโดยทั่วไปด้วย สำหรับนักเรียนที่เลือก ศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา ส่วนหนึ่งที่พบว่า มีความสนใจในวิชาชีพ ดังนั้นสถานศึกษาด้าน อาชีวะควรวางนโยบายที่จะพัฒนาคุณภาพของฝีมือแรงงานของนักเรียน ให้ดียิ่งขึ้นและให้สอดคล้อง กับแผนพัฒนาด้านฝีมือแรงงานของประเทศ ซึ่งก็จะช่วยให้นักเรียนที่มีความสนใจในวิชาชีพเห็น ความสำคัญและความก้าวหน้าทางอาชีพในการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาด้วย

ต่อกรณีโครงการเกี่ยวกับอาชีวศึกษาที่มีอยู่แล้ว เช่น โครงการ “คนพันธุ์อา” ซึ่งเป็นโครงการ ที่มีจุดประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อจูงใจให้นักเรียนศึกษาต่อในสถานศึกษาอาชีวะมากขึ้น แต่จากผลการศึกษา กลับพบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่รู้จักโครงการ “คนพันธุ์อา” กลับมี โอกาสที่จะต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาน้อยกว่าผู้ที่ไม่รู้จักโครงการดังกล่าว และถึงแม้ว่าผู้ที่ รู้จักโครงการนี้จะมีเป็นจำนวนน้อยอยู่ก็ตาม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำโครงการ “คนพันธุ์อา” ก็ควร ที่จะรณรงค์ต่อไป หรือทำให้โครงการเป็นที่รู้จักของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 3 มาก ยิ่งขึ้น โดยอาจรวมไปจนถึงนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นด้วย และควรปรับปรุงให้สารจาก โครงการเน้นไปที่การแสดงให้เห็นว่า การศึกษาด้านอาชีวศึกษานอกจากสร้างสรรค์ความคิดให้กับ งานอาชีพและการใช้ฝีมือในการปฏิบัติในวิชาชีพแล้ว การศึกษาด้านอาชีวศึกษายังสามารถต่อยอด ไปจนถึงระดับบัณฑิตศึกษาได้ นับได้ว่าอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อประเทศเช่นเดียวกับงานด้าน อื่นๆ หรือบางส่วนอาจสำคัญกว่างานด้านอื่นๆ อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ผู้สนใจอาจทำวิจัยเรื่องนี้ในพื้นที่จังหวัดหรือภูมิภาคอื่นๆ ที่มีนิคมอุตสาหกรรมอยู่ใน จังหวัดหรือที่อยู่ใกล้เคียง เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ได้ศึกษากรณีของนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมถึงการศึกษาในกรณีจังหวัดที่ไม่มีนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดของตน หรือในจังหวัดใกล้เคียง เป็นตัวสนับสนุนมากนัก เพื่อเป็นการเปรียบเทียบผลการศึกษาในบริบทที่ต่างกันด้วย ขณะเดียวกัน ก็อาจศึกษากลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาในโรงเรียนทุกสังกัด เช่น กลุ่มโรงเรียนเอกชน กลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยต่างๆ กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษาเดิม กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาที่ขยายโอกาส เป็นต้น เพื่อจะได้ข้อมูลที่หลากหลายในการวิเคราะห์ และ การเปรียบเทียบของกลุ่มต่างๆ มากขึ้น นอกจากนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบิดามารดาหรือ

ผู้ปกครองของนักเรียนมาศึกษาประกอบ รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา น่าจะ
ทำให้ได้ข้อเท็จจริงและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์มากขึ้น

สำหรับข้อค้นพบที่แสดงว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่มี
ความสำคัญต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาของนักเรียน ขณะที่กลับไม่พบ
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางประชากร และปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ครอบครัว กับความต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา ผู้สนใจการวิจัยเรื่องเดียวกันก็อาจ
ศึกษาตัวแปรอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยดังกล่าว เช่น ตัวแปรอาชีพของบิดา หรือของมารดา หรืออาจศึกษา
ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ในลักษณะที่เป็นผลทั้งทางตรง และทางอ้อมได้